

Párek hladkosrstých španělských galgů

Hrubosrstý španělský galgo

Španělský chrt

Odkud španělský chrt (galgo español) pochází, je zřejmé již z jeho jména. Španělsko uznává za zemi původu tohoto plemene také Mezinárodní kynologická federace (FCI).

Nápadná podobnost jeho krátkosrstého rázu s grejhaudem a hrubosrstého se skotským jelením psem svědčí o blízkém vývojovém příbuzenství všech tří plemen a diakritické znaky stavby těla dokládají, že přímí předkové španělského chrtu se na Pyrenejský poloostrov dostali ze severnějších oblastí Evropy.

Původ a vývoj

Na půdě dnešního Španělska se původně vyskytovali pouze primitivní (vývojově starobylí) chrtovití králičí psi, z nichž se dodnes zachovala dvě zatím neuznaná (přírodní) plemena - andaluský králičí pes (podenco andaluz) a galicijský králičí pes (podenco galiciano). Jsou to blízcí příbuzní portugalského králičího psa (podengo portugues), ibizského králičího

psa (podenco ibicenco) a kanárského králičího psa (podenco canario) a představují spolu s dalšími plemeny králičích psů nejstarší chrtovité psy okcidentálního původu, předky vývojově mladších (pozdějších) okcidentálních chrtů mediteránního typu.

Španělského chrtu nelze v žádném případě zaměňovat se španělskými králičími psy. Ve srovnání s nimi je formou vývojově mnohem mladší, pokročilejší. Králičí psi se používali, jak jméno napovídá, především k lovu králíků, a to většinou v hornatých oblastech, na jihovýchodě a na severozápadě dnešního Španělska, v Andalusii a v Galicii. Lovili především za pomoci čichu a sluchu, čichem kořist našli, sluchem ji přesně lokalizovali. Nelovili výlučně nebo převážně za pomoci zraku jako vývojově modernější chrti,

dokonale přizpůsobení k lovu rychlé zvěře, například zajíců, štváním na viděnou v otevřené krajině.

Typičtí okcidentální chrti severského typu se nemohli s ohledem na klimatické podmínky Pyrenejského poloostrova vyvinout ve Španělsku, které leží v teplém podnebním pásmu. Protože zde bývají značně vysoké teploty, nehrozí tu chrtovitém psům žádné význačné tepelné ztráty, naopak velké vztyčené ušní boltce jsou pro ně významným orgánem termoregulace, chrání je před přehřátím. Proto se tu nikdy nemohli vyvinout chrti se vzad složenými ušními boltci, které tím, že mají menší plochu, napomáhají účinně minimalizovat tepelné ztráty, a jsou tudíž typickým příznakem přizpůsobení se chladnějšímu klimatu.

Z těchto důvodů nemůže být španělský

chrt ani přímým potomkem králičích psů, ani chrtů mediteránního typu, kteří se do Středozezemí dostávali s Feničany ze starověkého Egypta. Jeho předkové sem přišli ze severnější položených oblastí Evropy, a to nejméně před 2500 roky, neboť tak dlouho jsou chrti na Iberském poloostrově známi a lovecky používáni. Těmito předky byli příslušníci formy zvané keltický chrt (vertragus), která se vyvinula z mediteránních chrtů zhruba v oblasti dnešního Německa a Nizozemska, rozšířila se na západě kontinentu a na Britské ostrovy a stala se předkem i dalších plemen - italského chrtíka, vymřelého hrubosrstého fríského chrtá, grejhaunda, vipeta, skotského jeleního psa a irského vlkodava. O příbuzenství španělského chrtá s chrti z Britských ostrovů svědčí nejen jeho stavba těla, ale také existence jeho dvou osrstěním odlišných rázů, krátkosrstého a hrubosrstého.

Krátkosrstý ráz španělského chrtá nápadně připomíná menšího, méně ušlechtilého grejhaunda, hrubosrstý menšího a slabšího skotského jeleního psa. To však neznamená, že platí názor uvedený v odstavci o minulosti španělského chrtá v současném standardu FCI, podle něhož má být předkem grejhaunda. Angličané jsou samozřejmě přesvědčeni o pravém opaku, totiž že se španělský chrt vyvinul z grejhaunda, ve skutečnosti však měla obě plemena, ale i další s nimi spřízněná, společné předky - keltické chrti. Španělský chrt je přitom starobylejší, méně prošlechtěná forma, kdežto grejhaund dnes představuje formu vysoce prošlechtěnou, což úzce souvisí s různě dlouhou dobou trvání organizovaného chovu obou plemen.

Vznik kulturního plemene

Zatímco na Britských ostrovech se chovali organizovaně krátkosrstí grejhaundi a vipeti, kdežto hrubosrstí vymírali, protože o ně nebyl mezi kynology zájem, ve Španělsku organizovaný chov zdejších chrtů původně vůbec nevznikl. Když se přestali používat lovecky, začali postupně mizet. Někteří z nich se uplatňovali při terénních dostizích, které byly, podobně jako v Anglii, náhradou za někdejší štvavnice, jiní zdivočeli. Ti, kteří byli chováni pro dostihové účely, však nebyli plemeni čistokrevně. Zhruba v polovině 20. století, doslova v hodině dvanácté, když už španělský chrt přežíval v posledních zbytcích jako přírodní plemeno, se ujali jeho záchrany němečtí chovatelé chrtů manželé Fuchs-Rapeportovi.

Pro svůj chov získávali ze Španělska jedince odpovídající žádoucímu typu, nicméně navzájem i dosti odlišné podle to-

ho, odkud pocházeli. Španělský chrt totiž existoval na rozlehlém území své vlasti v několika geografických varietách, které nejspíš byly přímými potomky původních lokálních variet keltských chrtů z Pyrenejského poloostrova, a proto bylo možno rozlišovat andalusského chrtá (nezaměňovat s andaluským králičím psem), kastilského chrtá apod.

Španělé sami rozeznávali bez ohledu na osrstění a místo původu jednak chrti zvané galgos de campo, kteří žili polodivoce, podobně jako páriové, a vytvářeli malé smečky živící se lovem zajíců, jednak chrti nazývané galgos de carrera (galgos de pista), kteří byli chováni cílevědomě, nikoli však organizovaně, ke sportovním účelům, pro terénní dostihy. V žilách příslušníků této formy ovšem koloval nemalý podíl krve grejhaunda, která do nich byla opakovaně a po dlouhou dobu přilévána pro zvýšení rychlosti, takže pro regeneraci čistokrevného španělského chrtá nebyli nejhodnější. Záchranný chov se proto potýkal s nemalými problémy, které v menší míře přetrvávají dodnes.

Podobnost krátkosrstého španělského chrtá a grejhaunda je opravdu značná, takže na první pohled je rozpozná naprosto spolehlivě jen skutečný znalec, ale podle určitých diakritických znaků je může rozlišit i běžný pozorovatel.

Čím se tedy vyznačuje krátkosrstý ráz španělského chrtá? Oproti grejhaundovi je méně ušlechtilý a méně elegantní, celkově působí subtilnějším dojmem.

Je také o něco menší: galgo dosahuje ko-

houtkové výšky 62 - 70 cm (psi), nebo 60 - 68 cm (feny), zatímco grejhaund běžně dorůstá 71 - 76 cm (psi) a 68 - 71 cm (feny). Tělesný rámec španělského galga je protáhlejší, grejhaund je oproti němu kratší.

Osvalení španělského chrtá je velmi suché, u anglického chrtá je sice rovněž suché, ale mohutnější.

Hrudník má galgo mělký, ocas kratší. Dosahuje u něj jen pod hlezna, kdežto u anglického chrtá dosahuje ke hleznum Horní linii těla má galgo klenutou méně, grajhaund více.

Uvedené rozlišovací znaky platí pro typického krátkosrstého španělského chrtá. Ani dnes však ještě nejsou všichni představitelé tohoto plemene opravdu typičtí. Vzhledem k úzké chovné základně jsou totiž stále zařazována do chovu jako „registrovaná“ zvířata bez průkazu původu, získaná většinou na španělském venkově a vykazující mnohdy znaky charakteristické pro grejhaunda. Přesné určení plemenné příslušnosti potomstva tzv. registrovaných jedinců může pak být obtížné.

Chrtů je v současnosti sice ve Španělsku dost, ale čistokrevných španělských jen velmi málo, v některých oblastech se nevyskytují vůbec. Lovecky se už nepoužívají, k profesionálním dostihům jen málokdy, protože jsou pomalejší než grejhaundi, a jako společenské plemeno se vzhledem ke své typické, poněkud uzavřené povaze uplatňují jen zřídka, neboť lidí, kterým právě takový dosti rezervovaný společník vyhovuje, není asi mezi Španěly mnoho. Nejspíše se vyskytují mezi zkušenými kynology - chovateli chrtů, kteří dokážou ocenit jejich neokázalý půvab a chtějí napomoci rozvoji jejich chovu.

Při profesionálních dostizích na dráze, ve Španělsku velmi oblíbených, se dnes španělstí chrti téměř vůbec neuplatňují. Běhají tu pouze příslušníci formy, která je moderní obdobou formy galgo de carrera a nazývá se anglo-galgo (galgo inglés-español). Ta není plemenem v zootechnickém slova smyslu, ale produktem „užitkového“ křížení španělských chrtů s grejhaundy. Výhodou anglo-galgů je větší rychlost, než jakou jsou schopni vyvinout na dráze španělstí chrti, a díky efektu heteróze (hybridnímu zisku) také dokonalá adaptace na místní klimatické podmínky, především teplotu vzduchu, čímž překonávají i sebelépe aklimatizované grejhaundy.

Na výstavách psů nebývá španělský chrt příliš často k vidění, je to málo rozšířené plemeno, snad proto, že krátkosrstý ráz

Na výstavách vidáme galga jen vzácně

Typické je žíhané zbarvení, ale přípustné jsou všechny barvy

vyhlíží na první pohled jako méně ušlechtilý grejhaund a hrubosrstý se může náhodnému pozorovateli jevit jako slabý, špatně osrstěný skotský jelení pes. Rozhodně je však španělský chrt opomíjen neprávem. Zdánlivě sice nemá čím zaujmout, ve skutečnosti má však i jedinečné přednosti. Vynikající je při terénních dostizích, které si v Evropě získávají poslední dobou velkou oblibu. V souvislosti s nimi zájem o něho také v současnosti vzrůstá. Při dostizích na dráze by také našel uplatnění, neboť je velmi vytrvalý a na distancích delších než obvyklých 480 m se již vyrovná grejhaundovi, k jeho smůle se však takové tratě na evropské pevnině zatím běhají málokdy. Ale co není, může být.

Komentář ke standardu

Španělskému chrtovi náleží standard FCI

číslo 285 z roku 2002. Podle tohoto standardu jde o středně velkého krátkosrstého nebo hrubosrstého chrtu protáhlého tělesného rámce, neboť délka těla je poněkud větší než kohoutková výška, lehce vyklenuté horní linie těla, pevné kostry a dlouhé úzké hlavy. Velmi důležitá je proporcionálnost celkového zjevu, která musí být dobře patrná jak v postoji, tak v pohybu. Kohoutková výška kolísá u psů v rozmezí 62 až 70 cm, u fen v rozpětí 60 až 68 cm, povolená je tolerance + 2 cm u psů při zachování dokonalé proporcionality. Je to klidný, poněkud odtahitý, při lovu velmi rychlý a pracovitý pes, který se dříve používal ke štvanicím ve smečkách. Hlava má být celkově dlouhá, suchá, kostnatá. Poměr délky mozkovny k délce čenichové partie se má jako 5 : 6, což znamená, že čenichová partie je o něco delší než mozkovna. Při pohledu z boku je průběh

horní linie mozkovny a linie nosního hřbetu poněkud rozbíhavý (divergentní). Mozkovna má být velmi dlouhá a úzká, vždy musí být delší než širší. Při pohledu z boku je její horní linie lehce konvexní (vyklenutá). V předních dvou třetinách délky se táhne jejím středem výrazná podélná čelní brázdička, dobře viditelná při pohledu zepředu. Nadočnicové oblouky nemají být příliš vysoké, stejně tak týlní hrbol. Při pohledu shora se mozkovna směrem od týlní krajiny k očním rovnoměrně zužuje a přechází v dlouhou štíhlou čenichovou partii.

Čelní sklon (stop) by měl být jen velmi málo vyznačený. Nosní hřbet musí být dlouhý, úzký, směrem k nosní houbě lehce skloněný tak, že tvoří tzv. klabonos. Nos je malý, černý, vlhký. Pysky by měly být velmi suché, jemné, napjaté, tmavě pigmentované, horní musí těsně překrývat dolní. Ústní koutky nejsou příliš výrazné. Zuby musejí být silné, bílé, zdravé. Skus se požaduje nůžkový. Špičáky by měly být mimořádně velké. Žádné premoláry nesmějí chybět. Oči jsou malé, šikmé, mandlovitého tvaru, přednost se dává tmavě zbarveným, oříškově hnědým duhovkám. Výraz očí je klidný, mírný, poněkud odtahitý. Oční víčka musejí být jemná, jejich okraje jsou tmavě pigmentované a těsně přiléhají k očním bulvám. Ušní boltce musejí být vysoko nasazené, trojúhelníkovitého tvaru, u základny široké, v první třetině silnější, na vrcholu tenčí a jemnější, zaoblené. V afektu jsou v první třetině polovztyčené, do stran klopené. V klidu jsou vzad složené, těsně přiložené k hlavě. Jsou-li dopředu natažené, dosahují svými vrcholy přesně k ústním koutkům. Patro musí být tmavě pigmentované s velmi výraznými, vystupujícími příčnými slizničními lištami.

Krk musí být dlouhý, na pomyslném příčném řezu oválný, ze stran oploštělý, štíhlý a velmi pohyblivý. Při pohledu ze strany je linie šije v místě přechodu do trupu lehce konkávní (vydutá), linie hrdla má být téměř rovná, jen uprostřed mírně vyklenutá. Trup se požaduje protáhlý, silný, pružný. Je výrazem síly, pohyblivosti a vytrvalosti. Hrudník musí být mohutný, břicho vtažené. Horní linie těla je za kohoutkem mírně konkávní (vydutá, „pronešená“), v krajině beder konvexní (vyklenutá). Musí být naprosto plynulá, v pohybu pružná, nikoli však měkká. Kohoutek je lehce naznačený, hřbet rovný, dlouhý, ostře vykreslený. Bedra mají být dlouhá, silná, nepříliš široká, kompaktní, lehce vyklenutá. Musejí působit dojmem síly a pohyblivosti. Výška měřená uprostřed vyklenutí beder může být větší

než kohoutková výška. Zád musí být dlouhá, silná a velmi svažitá. Hrudník by měl být mohutný, nesmí však být příliš široký, je hluboký, ale nemusí dosahovat až k loktům. Má být velmi dlouhý. Vrchol hrudní kosti je zřetelný. Žebra mají být ploše klenutá a pod kůží dobře patrná, mezižeberní prostory jsou široké. Obvod hrudníku měřený za lokty je sotva větší než kohoutková výška. Spodní linie těla se od konce hrudní kosti výrazně zvedá do silně vtaženého břicha. Slabiny musejí být krátké, suché, výrazné. Ocas je nízko nasazený, u kořene silný, spadá podél končetin a těsně k nim přiléhá. Rovnoměrně se zužuje a vybíhá do velmi tenké špičky. Je pohyblivý a velmi dlouhý, dosahuje pod hlezna. V klidu zaujímá tvar srpku s hákovitým zahnutím na konci, které může směřovat na jednu nebo druhou stranu. Je-li stažený mezi pánevní končetiny, zahnutá koncová část se špičkou téměř dotýká podkladu před tlapkami.

Hrudní končetiny musejí být v normálním postoji dokonale kolmé k podkladu, jemné, rovné a rovnoběžné. Lopatky jsou krátké, šikmo uložené, suše osvalené. Ramenní kosti mají být dlouhé, přiměřeně osvalené. Lokty jsou volné, i když těsně přiléhají k trupu. Předloktí jsou velmi dlouhá, rovná a rovnoběžná, kostnatá a šlachovitá. Zápěstní (karpální) polštářek je velmi výrazný. Záprstí mají být poměrně krátká, útlá, mírně zešikmená při pohledu ze strany. Tlapky musejí být protáhle oválného tvaru, tzv. zajecí. Prsty k sobě těsně přiléhají a jsou patřičně klenuté. Články prstů by měly být silné a dlouhé, nášlapné polštářky pevné. Kožní zdvojeniny (duplikatury) mezi prsty jsou slabě vyvinuté, drápy mají být náležitě silné. Pánevní končetiny musejí být zdrojem mohutné dopředné hnací síly a hbitosti při pohybu. Svaly na nich mají být dlouhé, dobře patrné, pod kůží se rýsují kos-

ti. V normálním postoji musejí být absolutně kolmé k podkladu, správně zaúhlené. Stehna jsou velmi silná, dlouhá, svalnatá a pevná. Zvláště při pohledu zezadu je stehenní svalovina dobře patrná a nápadná. V normálním postoji by měla být stehenní kost kolmá k podkladu. Bérce musejí být velmi dlouhé, výrazných, ale útlých kostí, mocně osvalené v horní, slaběji v dolní části, s dobře patrnými žilami a šlachami. Hlezna mají být výrazná a hranatá, silné Achillovy šlachy jsou dobře viditelné. Úhel, který svírá osa bérce s osou nártu v hlezenním kloubu, činí více než 140°. Nártý musejí být krátké, útlé, v normálním postoji kolmé k podkladu. Tlapky pánevních končetin mají být stejné jako tlapky hrudních končetin. Nejpřirozenějším druhem pohybu je pro španělského chrtá cval. Klus musí být velmi dlouhý, nízký, pružný, vydatný.

Nikdy se nesmí objevit ani náznak mimochodu nebo pohybu do strany (bočení).

Kůže na celém těle musí být napjatá, pevná a volně pohyblivá. Pokožka má být růžově zbarvená, tento požadavek však může být u jedinců s černě zbarvenou srstí stěžejně splněn. Viditelné sliznice musejí být tmavě pigmentované. Srst je u krátkosrstého rázu hustá, velmi jemná, krátká, hladce přilehlá. Musí pokrývat rovnoměrně celé tělo včetně meziprstních prostor. Na zadní straně stehen bývá poněkud delší. Hrubosrstý ráz má krycí srst celkově středně dlouhou, hrubou. Délka a tvrdost srsti je na různých partiích těla různá. Delší je srst na horním pysku, kde tvoří tzv. knír, a na lících, kde tvoří tzv. licousy, nad očima, kde tvoří obočí, a na temeni hlavy. Všechny barvy srsti jsou přípustné. Typické je zbarvení plavé, příp. s žíháním světlejšího nebo tmavšího odstínu, černé, černo-strakaté (světlejší nebo tmavší), tmavě plavé, skořicové, žluté, červené, bílé či strakaté.

Ivan Stuchlý